

การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของฤทธิ์ในการถ่ายพยาธิของพืชสมุนไพรและยาถ่ายพยาธิในไก่พื้นเมือง
Comparative Efficiency of Anthelmintic Effects between Medicinal Plants
and Anti – parasitic Drugs in Native Chicken

สถาพร จิตตपालพงศ์¹ วิษณุวัฒน์ ฉิมน้อย¹ นงนุช ภิญโญภาณุวัฒน์¹
Sathaporn Jittapalpong, Wissanuwat Chimnoi, Nongnuch Pinyopanuwat,
ชัยยะ สุขประเสริฐ^{2*} สุรัตน์ชัย เตียงนิล³ นงนุช งอยผาลา⁴
Chaiya Sukprasert, Suratchai Theangnil, Nongnut Ngoyphaia,
ยุทธนา บรรจง⁵ และ จันทนา ประสงค์เจริญ²
Yutthana Banchong and Juntana Prasongjaroen

บทคัดย่อ

ไก่พื้นเมืองมี

โอกาสได้รับหนอนพยาธิในทางเดินอาหารมากกว่าสัตว์ชนิดอื่นๆ เนื่องจากวิธีการเลี้ยงมักจะเป็นแบบปล่อยให้สัตว์หาอาหารกินเอง ไก่จะเดินคุ้ยเขี่ยพื้นดิน และหาอาหารจากพื้นตามธรรมชาติ แม้ว่าไก่พื้นเมืองจะมีความต้านทานต่อโรคพยาธิต่างๆ ได้ดี แต่ปัญหาดังกล่าว เป็นอุปสรรคสำคัญในการปรับปรุงและการเพิ่มผลผลิตในปัจจุบัน ไก่ที่มีพยาธิจะมีการเจริญเติบโตช้า และให้ผลผลิตลดลง จุดประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของพืชสมุนไพรที่มีต่อการลดจำนวนไข่ของพยาธิในทางเดินอาหารของไก่พื้นเมือง การศึกษาทำโดยตรวจหาพยาธิในทางเดินอาหารของไก่พื้นเมืองและจัดกลุ่มไก่ตามชนิดของพยาธิที่พบ จากนั้นแบ่งไก่พื้นเมืองออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 13 ตัว โดยจะใช้พืชสมุนไพร ได้แก่ มะระขี้นก *Momordica charantia* L. หมาก *Areca catechu* L. และ มะขาม *Tamarindus indica* L. ในรูปของยาลูกกลอน ส่วนอีก 2 กลุ่มให้ยาถ่ายพยาธิมีเบนดาโซล และกลุ่มควบคุมจะไม่ใช้ยาถ่ายพยาธิ ผลการวิจัยพบว่า หมากมีประสิทธิภาพในการลดจำนวนไข่พยาธิ *Capillaria* spp. เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นๆ ในขณะที่มะระขี้นกมีประสิทธิภาพในการลดจำนวนไข่พยาธิไส้เดือน เช่น *Ascaridia* spp. และ *Heterakis* spp. นอกจากนี้ยังพบว่า หมากและมะขามมีผลต่อการลดจำนวนไข่ของพยาธิตัวตืด เช่น *Raillietina* spp. โดยเฉพาะมีประสิทธิภาพดีกว่ายาถ่ายพยาธิมีเบนดาโซลที่ใช้เปรียบเทียบ จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการนำพืชสมุนไพรมาใช้ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรไทย อันจะช่วยลดความสูญเสียจากโรคพยาธิในทางเดินอาหารและมีส่วนช่วยในการเพิ่มผลผลิตให้กับเกษตรกรไทย

คำสำคัญ : มะระขี้นก หมาก มะขาม พยาธิในทางเดินอาหาร ไก่พื้นเมือง

¹ ภาควิชาปรสิตวิทยา คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
E – mail : fvetsub@ku.ac.th

^{2*} งานปศุสัตว์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอนมสารตาม
จังหวัดฉะเชิงเทรา 24120 E – mail : chaiya_ccs@yahoo.com

- ³ สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 2 อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000
E – mail : rg02_ccs@dld.go.th
- ⁴ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000
E – mail : pvlo_ccs@dld.go.th
- ⁵ งานสวนพฤกษศาสตร์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม
จังหวัดฉะเชิงเทรา 24120 E – mail : y_banchong@thaimail.com